

Posudek školitele na disertační práci

Mgr. Radky Rutar

Dědění ze zákona

Doktorandka zvolila za téma své disertační práce problematiku dědického práva, a to té jeho části, která upravuje dědění ze zákona.

Dědické právo po rekonstrukci občanského práva je stále aktuální téma zejména s přihlédnutím k zásadním změnám, které v porovnání s předchozí (kusou) úpravou přineslo. Starost každého člověka, jak pořídit o svém majetku pro případ smrti a ve prospěch koho, je přirozenou snahou o zachování nabytých hodnot. Jde i o trvalou zásadu dědického práva.

Jistou neobvyklostí se posuzovaná práce vyznačuje právě tím, že zkoumá zákon jako významný dědický titul spolu se souvisejícími instituty. Většina témat zpracovaných z oblasti dědického práva se totiž zaměřuje zejména na pořízení pro případ smrti, tj. na dědickou smlouvu či závět; autorka samozřejmě i tyto tituly pro úplnost výkladu uvádí, avšak činí tak v rozsahu, který nepřekrývá zákonnou posloupnost. O to větší uznání zasluhuje volba tématu.

Autorka se k sepsání disertační práce důkladně připravila studiem relevantní literatury, a to jak starší (Tilsch, Komentář Rouček Sedláček), tak i novější (Mikeš, Muzikář, Klička, Svoboda). Bohatý je i seznam zahraničních zdrojů, zejména německé, francouzské, quebecké literatury, z nichž autorka čerpá. Citační aparát je veden lege artis. Při svém výzkumu tak překročila rámec tuzemské právní úpravy a podrobně seznamuje čtenáře s jinými legislativními úpravami. Na řadě míst autorka prokazuje velmi dobrou znalost soudní praxe.

Dědické právo, které se může jevit jako neměnné až konzervativní, prochází totiž z pohledu evropského podstatnými změnami. Svědčí o tom jak reforma dědického práva v Rakousku, o které se autorka podrobně rozepisuje, tak i novější změna dědického práva v Belgii, která se promítá i do autorkou zkoumaného tématu. To vše vypovídá o tom, že s prodlužující se délkou lidského života zákonodárce pečlivě váží okruh osob, které k dědictví povolá, pokud zůstavitel neprojevil svou jinou vůli.

V konkrétnosti lze akcentovat, že autorka podrobně zkoumá předpoklady realizace dědického práva v kapitole 5. v jejímž rámci mě zvláště zaujal fundovaný rozbor institutu

vydědění. Pečlivě podaný výklad s mnoha praktickými příklady přináší nemálo nových poznatků.

Zákonnou posloupnost nelze rozebrat bez vysvětlení příbuzenství, jeho vzniku a zániku. Těmto otázkám se autorka věnuje na s. 73n., aby následně přikročila k analýze jednotlivých dědických tříd (není však jasné, proč autorka použila k názvu 9.kapitoly starší pojem dědické skupiny, správně však dále pracuje s pojmem dědická třída). Zabývá se otázkou, do jakého stupně příbuzenství mají být dědicové povolání zákonem, aby se nejednalo o tzv. „smějící dědice“. Vzhledem k tomu, že občanský zákoník dědické třídy podstatně rozšířil (např. i o praneteře a prasynovce, bratrance a sestřenice), notářská praxe signalizuje, že ve srovnání s předchozí úpravou se výrazně snížil počet odúmrťí, když dědictví připadlo státu (k tomu srov. s.117).

Okruh nepominutelných dědiců (s.121n.) a výše jejich povinných dílů je v teorii stále diskutován; mají to být jen potomci, či je aktuální rozšířit tuto kategorie i o rodiče či o manžela. Tyto otázky autorka v práci řeší s dobrou znalostí věci. Zákonodárce respektoval evropský trend, když výši povinného dílu výrazně moderoval, zvláště u osob zletilých.

Autorka neopomenula důležitý mezinárodní prvek, který v dědickém právu nabývá na stále větší důležitosti. Volný pohyb osob v rámci EU, vlastnická svoboda při nabývání nemovitých věcí v evropském právním prostoru, vyvolává v případě úmrtí problémy při určení rozhodného práva k projednání dědictví. Proto ani tyto otázky neunikly pozornosti evropských institucí, které již řadu opatření přijaly (srov. zejména nařízení o dědictví-o kterém autorka referuje na s. 162). Řízení o pozůstalosti na s. 143n. vhodně ilustruje složitost hmotněprávní úpravy dědického práva.

Autorka použila k sepsání práce metodu analytickou, vhodně doplněnou i metodou srovnávací, aby své úvahy synteticky shrnula v závěru práce (její návrh, aby se v rámci pozůstalostního řízení projednával i majetek v tzv. virtuálním světě ((kryptoměny jako je např. BITCOIN)) zajisté nezapadne.

Uzavírám, že předložená práce Mgr. Radky Rutar splňuje předepsané náležitosti pro disertační práce.

Proto její práci doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce.

V Praze dne 27.7.2018

Prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc,